

Naujienu Antroji Dalis

NR. 816

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

Gražios knygos liūdna pabaiga

Raštų apie knygas pasigedęs "Karyje" S. Dirmantas rašo. Įžangoje lyg į krūtinę pasimuša: "Saugok Aukščiausias, nerasysiu apie mūsų premijuotus romanus". Romanų beletristikos gausa jau esanti tikra "belle et triste" — graži ir liūdna — literatūros infliacija. S. Dirmantas pavarto tik karines knygas. Labai pagiria Antaną Šukį "Du mediniai ir trys geležiniai kryžiai" atsiminimų autorių.

Tikrai tą knygą skaitant reikia stebėtis mažai raštingo kareivio sugebėjimu vaizdingai pasakoti; reikia stebėtis — kaip ir iš kur autorius pririnko tiek medžiagos? Juk smulkmeniškai mini datas: kurią dieną, kuriame kaime sustota, merginas kibinta, nakvota, kariauta. Ar gali žmogus taip smulkiai vietas ir dienas atsiminti net daugiau kaip po 40 metų? Gal autorius turi dienoraštį ar anų laiškų užrašus?

Skaitant A. Šukio knygą (Nidos 1964 m. leidinys) įtampa ir dėmesys sukeliama didelis, bet vienas pabaigos rašinėlis — "Kaunas ir Karo muziejus" — nusiminiman gramzdina. Autorius jau nebe atsiminimus, bet "bele et triste" pasaką kuria: "Rugsėjo 8 dieną pulkai komandiravo po keletą daugiau pasižymėjusių karių į Kauną dalyvauti Tautos šventėje". Dalyvavęs ir autorius A. Šukys 1921 metais!

Čia ir sutyzta A. Šukio datų tikrumas. Rugsėjo 8 diena Tautos švente pavadinta tik 1930 metais, kai A. Smetonos diktatūrai nebeapatogu buvo švęsti Steigiamojo Seimo dieną. Rugsėjo 8, Vytauto neapsikarūnavimo diena. Tautos švente parinkta nevykusiai, bet gambiai išreklamuoja. Matyt, anos propagandos A. Šukys taip buvo paveiktas, kad net "avansu" — 1921 metais — tą šventę savo knygoje atšventė.

S. Dirmantui autorių Šukį vėl priminus dera pridėti: nėra autorius visu 100% patikimas, bet "Du mediniai ir trys geležiniai kryžiai" įdomu skaityti.

Klaidžioja komendantūrose

Liet. Enciklopedijos redaktorių ir straipsnio autorių Kauno komendantūros istoriją nugniaužė, baigdamas: karo veiksmams sustojus komendantūrai į administracinius reikalus nebereikėjo kištis...

Iš tikrųjų kitaip: per visą A. Smetonos valdymą komendantas buvo neapeliuojamas viešpats visagalys — galėjo be teismo, administraciniu būdu, bausiti. Komendantai savo teises plačiai naudojo ir demokratinių

seimų laikais.

Komendantūras visuomenei priminė buvęs Klaipėdos komendantas pulkininkas R. Liormanas, kurs "Kario" puslapiuose akla klaidžioja po komendantūrų istoriją, ir parodo, kaip kuriami "atsiminimai".

Išdidžiai rašo ponas komendantas. Jam didelė naujiena, kad klaipėdietis karininkas Martynas Lacytis 1923 metais buvo paskirtas Klaipėdos komendantu. Jis — pulk. Liormanas — išbuvęs virš 11 metų oficialiu pirmuoju Klaipėdos krašto komendantu! Iš privačių, nei iš oficialių šaltinių jam netekę girdėti, kad jau anksčiau būtų ten kas buvęs komendantu. Ir komendantūros teatsiradusios su pulk. Liormano paskyrimu...

Į buvusio komendanto išdidybę ir nesąmones atsiliepia gegužės "Karyje" A. Stapulionis. Paneigęs R. Liormano istorinę "kūrybą", ragina surašyti nors trumpą Martyno Lacyčio biografiją.

Prisiminus karinį muštrą, reiktų sukomanduoti: Ponai karininkai! Prieš spaudai rašydami pamirškite puikius praeities titulus ir valandėlei nusizeminę pasiskaitykite nors enciklopediją. Rasite ten ir trumpą Martyno Lacyčio biografiją, rasite žinių apie cenzūrą, komendantūrą ir apie komendantus. Nors enciklopedijos žinios nevisada pilnos, bet tikresnės negu išdidžiai nušnekėjusio komendanto Liormano.

Nėris, Vaitkus ir Jakštas atsiminimų scenoje

Kas saldumynus mėgsta — saldžių atsiminimų literatūros nepasigenda. Kanauninkas M. Vaitkus jos prigamina apščiai.

Gerai jis atsimena rašytojų, poečių, šeiminkų ir padavėjų ne tik vardus ir pavardes, bet žvilgsnius ir kūno linijas...

...Šeiminkai padėdavo tokia rimta (nors graži), šviesi, balta, mėlynakė, gintaraplaukė panelė Emilija... Padavėja p. Plevokaitė apsikri, kaip vijurkas, o žaižarakė, kaip tikra čigonikė... Jo dešinėj sėdi jo ponija, tokia stambi blondinė geru lietuvišku veidu, judriom akutėm, labai gyva mimika, šelmišku nepiktu šypsneliu jautriose lūpose...

Salomėjai Nėriai besant kan. Vaitkaus bute scenon įėjo trečias personažas — prelatas Aleksandras Dambrauskas-Adomas Jakštas. Pamatęs kanauninko bute merginą, "Jakštas kramto apatinę daug kentėjusią lūpą. Salomėja šventai nuleido akeles".

Toliau nuotaiką M. Vaitkus nupiešia šitaip:

Besijuokiantis katinukas...

Nuotrauka "Stern"

"Vien kažkokia pilka tuštuma. O joj du neaiškūs veidai: vienas Jakšto, toli gražu ne perkūnsvaizdžio Zeuso, vien savo vyro atsiskyrėlio, beveik nepažinusio moteriškos lyties, tad visai nenusimanancio, kaip čia elgtis su ta... įmantria mergele, tad susivaržęs, net-sumišęs; o antras veidas, tiksliau veidelis, šioj akimirkoj kaip tikra skaisčiai pražydusi rožinė gėlė, o joj akys tokios tamsios ir gilios, tokios daug saką: ir susigėdė, ir nusizeminę, ir nuogasty skęstą, ir nepykty prašą, ir pasitikį, ir dėkoją, ir gerbią, ir mylėt pasiryžę, ir palankumo maldaują... ("Aidai" Nr. 3, 4).

Visgi, W. Rask politikuoja

Walter Rask - Rasčiauskas energingas vyras, keliautojas, veiklus kelionių organizatorius, geras kelionių aprašinėtojas.

Praleido šįmet jis Lietuvoje net dvi savaites, bet yra klausimas: kas iššaukė taip nelaimingai birželio 13-toj dienoj "Naujieneose" aiškintis?

"Aš nesu politikas, apie politiką nieko nenusimanau ir nenoriu laiko leisti šitiems besikaitaliojantiems dalykams", — Walter Rask - Rasčiauskas taip kalba prieš savo darbus, prieš savo raštiškus žodžius net tame pačiame dienraščio straipsnyje spausdinamus. Tad ir vadintina nelaimingu aiškinimosi.

Kas yra politika? Nesiremkime buržuazine išmintimi, bet žvelkime į komunistinėje Lietuvoje sudarytą "Dabartinės Lie-

tuvių Kalbos Žodyną". Politika — nevien tik valdžios žmonių, valdžios įstaigų veikla. Politika taip pat yra ir atskirų asmenų veiksmai ir siekimai nukreipti į valstybės reikalų tvarkymą.

Sovietų Sąjunga valstybės reikalus taip tvarkė, vedė tokią politiką, jog per metų metus nieko neišleido išvažiuoti ir neišleisdavo turistų. Walter Rask sakosi pirmas skridęs į Lietuvą vartų atkelti. Jis siekė pakeisti Sovietų Sąjungos politiką, veikė, kad į Lietuvą vartai būtų atkelti. Tai jau yra tikras politikavimas.

Giriasi W. R. R., ne tik jam, bet ir visiems jo grupės ekskursantams buvo leista nuvykti į kaimą, gi kitiems tik Vilniuje teleista gimines susitikti. W. Rask-Rasčiauskas ir jo grupės keleiviai buvo privilegijuoti, išskirti iš bendrosios komunistų politikos turistų atžvilgiu.

W. Rask sakosi esąs tikras: ateinančiais metais Kaunas bus atidarytas. Vadinas, Sovietų Sąjungos politika vėl keisis ir tą pasikeitimą W. Rask iš anksto žino, bet sakosi apie politiką nenusimanąs...

Toks aiškinimasis taip pat yra "politika", tik rašoma tarp kabučių...

◆ Pinigai kalba, pinigai tyli.

◆ Su velniukais nemainyk peiliukais.

◆ Pliuskis rėdos nepaisydamas gėdos.

ANTANAS GINTNERIS

Ką darytum, jei būtum karalius ar milijonierius?

Antano Dičmono, buvusio Lietuvoje milijonieriaus, 75 metų amžiaus sukaktį švenčiant

Florida — svajonių kraštas, turtingam ir darbo žmogui. Ten ištisą laiką šilta, malonu ir miela. Žiemos metu, kai kitose vietovėse pučia šarpūs vėjai, takai sniego užpustyti ir šaltis spirgina ausis, ten šilta ir malonu.

Žiemą daugelis prisimena tokias vietas, kur "kitas Dievas" gyvena. O kam sąlygos leidžia, važiuoja pasižvalgyti ir pagyventi šiltuose kraštuose, pakvėpuoti tyru oru, jūroje pasimaudyti, smėlyje pagulėti, žmoniškai pailsėti, naujoje aplinkoje pasižvalgyti, vietos palmėmis pasigrožėti, apsvastyti ir padaryti nutarimą, kad kasmet čia reikėtų praleisti žiemos atostogas arba bent šalčius, kai jie siaučia kitose vietovėse. Tokios pagundos pagautas ir planus pakeitęs, vieną kartą nuvykau į Floridą. Nuvykau pasitikrinti ir įsitikinti, ar tiesą žmonės kalba ir spauda rašo apie Floridą. Ir ką gi radau?

Dievas ir palmės

Florida be palmių — tai būtų lyg rojus be moterų. Jos, lyg toje Indijoje karvės, visur maišosi po kojų. Čia jų yra labai daug ir visokių. Sakoma, kad daugiau 50 rūšių. Kiekviena vadinasi kitokiu vardu, o pačios aukščiausios ir gražiausios — karališkomis! Ir to didingo vardo jos yra visiškai vertos. Jų matyti ištisos alėjos, gi pajūryje jos auga išmėtyta tvarka ir kitos rūšies, nes jų tikslas — duoti žmogui pavėšį ir jį maitinti palmių pienu.

Įdomiai rašo rusų poetas M. Lermontovas apie palmes. Jisai primena jų skundą, sakydamas:

"Ir emė trys palmės prieš Dievą murmėt:
Nejau be naudos čia mes turim šlamėt?
Ar tam mes užaugom ir žydin šiuos tyruos,
Kad alintų karščiai ir vėjai įkyrūs,
Žmogaus nepaguostų paunksmė žalia?
Dangau, neteisinga tavoji valia!..."

Tokių svajonių, palmių ir minčių sukuryje, vieną karštą dieną Miami, Floridoje — Coral Gables pajūryje, vadinamame vietinių lietuvių "Blūde", susipažinau su buvusiu Lietuvoje milijonierium Antanu Dičmonu iš Richmond Hills, N. Y.

Trys Antanai — pasakoriai ir juokdariai

"Juokis pajace, meilė praradęs", — dainuoja operoje. "Antanai Dičmone, juokis turtus praradęs", o "Dr. Antanai Juozevičiaus, juokis jaunystę praradęs — pensininko gyvenimą praradęs"...

Ir taip vieni iš kitų pasijuokę, basomis kojomis per degantį smėlį ir pajūrio akmenėlius ke-

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 25, 1966

liavome apie maudynių vietas — Blūdą ir žiūrėjome, kaip žmonės degina savo kūną, paskui tepasi visokiais skysčiais, kad tik nakties metu galėtų miegoti. Arba — kaip žuvėdros — jūrų paukščiai, vasarotojų pripratinti, ima maistą iš žmogaus rankų, bet labai greitai, tiesiog žaibiškai, pranyksta, nepasitikėdami žmogaus nuoširdumu.

Vakare lankėme įdomesnes vietas. Kartą sustojome vakarieniės Johnson restorane. Jį mėgome visą kelionės laiką, nes visoje Amerikoje tvirtai įsikabinęs. Kiekviename didesniame mieste ar pakelyje, galima rasti naujus namus, vienodo fasono, su originaliu raudonu čerpių stogu. Tas man, žinoma, tuoju primena Suvalkiją arba Rytprūsius. Sudaro malonumą, primena tėviškę. Bet patarnautojų gražių niekur nematėme. Sako, per brangu tokias laikyti. Senesnės ir tpsų mažiau duodavome. Tarp kitko diskutavome klausimą: kada žmogus yra senas? Išvada buvo padaryta tokia: kai jautiesi senas ir kai užėjęs į restoraną pavalgyti pirma žiūri į meniu sąrašą, o ne į padavėją...

Antanas — karalius ir piemuo

— Alėjau, pamačiau, nugalėjau, — kadaise pasakė Romos valdovas.

— Pamačiau ir įsimylėjau iš pirmo žvilgsnio, — tvirtindavo gimnazistai.

— Sutikau ir sutapau, — galiu išreikšti savo jausmus kadaise buvusiam Lietuvoje milijonieriumi. Jisai savo gražia išvaizda, mandagumu ir simpatingumu tiesiog sužavėjo mane, kaip kokia mergaitė. Vėliau, mums plačiau išsikalbėjus ir susipažinus, paaiškėjo, kad šitas jaunuolis jau švenčia savo 75 metų amžiaus sukaktį. O jisai yra buvęs didelis prekybininkas, verslininkas, biznieriūs, — amerikoniškai sakant. Tačiau visada paprastas ir kuklus. Ta jo būdo savybė ir prigimti gabumai bei drąsa kadaise padarė jį milijonierium. Primičiau jam pasaką apie karalių ir piemenį. Karaliaus paklaustas, ką darytų, jei vieną dieną pasidarytų karaliumi, piemuo, ilgai negalvodamas, atsakė:

— Raitas jodinėčiau ir lašinius valgyčiau...

— Na, o ką pats jautei, mielas Antanai, kai artėjai prie pirmo milijono?

Sunku buvo tikėti, kad taip yra. Bet taip buvo. Jaučiau pasitenkinimą, kad savo talentą išnaudojau ir gyvenime man gerai sekėsi. Bet, kaip žinote, vėliau viskas liūdnai pasibaigė. Tik repatriacijos į Vokietiją dėka išlikau gyvas. Kitaip būčiau paguldęs kaulus Pravieniškų pušynuose... kaip kiti buvusios "Drobės" organizatoriai

ir tarnautojai, apšaukti liaudies priešais!

Jauno siuvėjo gabumai ir karjera

Vėliau smulkiai išsikalbėjome apie jo kilmę ir pasisekimą. Jisai atvyko į Ameriką būdamas jaunas vaikas, — vos 16 metų amžiaus. Pradėjęs dirbti cukraus fabrike Bostone, bet buvęs atleistas. Gavęs darbą siuvykloje, o po trejų metų jau buvęs tos įmonės vedėjas. Ten dirbė apie 130 darbininkų. Po 5 metų, būdamas tik 21 m. amžiaus, jau buvęs tos siuvyklos savininkas. Vėliau jisai suorganizavęs visas lietuviškas siuvyklas Brooklyne į vieną sąjungą ir buvęs išrinktas jos pirmininku.

I Pasaulinio karo metu tarnavęs JAV armijoje vertėju, nes mokėjęs keletą kalbų. Grįžęs po karo pradėjo svajoti apie nepriklausomos Lietuvos ateities gyvenimą. Jam atėjusi mintis, kad reikia grįžti atgal į savo tėvų kraštą ir ten steigti audimo įmonę, o paskui gaminti medžiagą, siūti rūbus ir juos pardavinėti.

Susitarę keturi siuvėjai iš Brooklyno nuvykę į Kauną ir Šančiuose užpirkę žemės sklypą būsimam "Drobės" fabrikui. Vėliau Vokietijoje užsakę mašinų ir prasidėjęs darbas. Jie visi paskui persikėlė į Lietuvą su šeimomis. Šerinininkai sudarė bendrovę, o visam darbui vadovavęs jisai — Antanas Dičmonas. Viskas gerai sekėsi ir pagaliau bendrovė išaugusi iki 500 darbininkų ir tarnautojų. Kiti "Drobės" organizatoriai buvę: Pr. Štrimas, P. Vaitiekūnas, J. Žostautas, Jz. Šimaitis, J. Garša ir kiti. Jie, sovietams okupavus Lietuvą ir karui prasidėjus, 1941 m. Pravieniškų miške, netoli Kauno, buvo sušaudyti. O juk tai buvo bemoksliai siuvėjai, darbo žmonės, prakutę Amerikoje, įsikūrę tėvynėje ir savo krauju ją aplaistę kaip buržujai ir priešai! — apgailėstaujančiai pasakė A. Dičmonas.

Fabrikų ir bendrovių steigėjas

Jubiliatas Antanas Dičmonas, švėsdamas savo 75 metų amžiaus sukaktį, prisiminė, kaip jisai, gerokai atsistojęs ant kojų Lietuvoje, tuoju pradėjęs rūpintis ir asmeniniu verslu. Jisai norėjęs savo santaupas planingai ir pelningai įjungti į steigiamas bendroves ir fabrikus. Tuo būdu jisai įsteigė geležies bendrovę, nupirko kartono fabriką, įsigijo stambų ūkį ir įsteigė pieninę su keliolika punktų. Vėliau Kaune įsigijo didelį namą Maironio gatvėje ir ūkį prie Babtų, o Palangoje — kurortinius namus — vila vadinamus. Gi Lietuvai atgavus Vilnių, tenai suorganizavęs tekstilės importo bendrovę "Vienybė" Bazilijonų gatvėje. Šioje bendrovėje A. Dičmonas turėjęs didesnę pusę akcijų.

Taigi, šitas mažo mokslo žmogus, bet gabus, sumanus ir energingas jaunuolis, turėdamas geras sąlygas tėvynėje dirbti ir veikti, būdamas darbštus, mandagus ir sąžiningas žmogus, pa-

siekė Lietuvoje tokio gerbūvio, kokio Amerikoje tikrai nebūtų turėjęs — ir pasidarė lietuviškuoju milijonierium!

Ką sako gyvi liudininkai Chicagoje?

Sutikau du jo pažįstamus iš Kauno laikų. Vienas jų yra Pranas Puodžiukaitis, tuo laiku buvęs Kauno centralinio pašto perlaidy — piniginių laiškų nešiojas. Jo sūnus, inž. Gediminas Puodžiukaitis, tuo laiku lankė Kaune Jėzuitų gimnaziją kartu su A. Dičmono sūnumi. Jie buvo geri pažįstami. Dabar abu jau turi po 75 metus amžiaus. Jisai gerai prisimena jubiliatą ir jį sveikina. Sako, kad tokių žmonių retai gyvenime sutikę. Jis buvęs turtingas, bet paprastas žmogus. Jį žmonės mylėjo, pasitikėjo, gerbė, todėl jam taip ir sekėsi prasigyventi.

Kitas asmuo — garsus Kauno siuvėjas Jz. Mociškis, kuris irgi turėjęs su jubiliatu reikalų. Juodu buvę asmeniškai gerai pažįstami ir kaip prekybininkai turėję biznio santykių. Dabar ir šitas žmogus pradėjo panašų jubiliejų — šiemet išėjęs į pensiją. Daug juodu man pasakoję apie viską, bet apie tai kada nors vėliau.

Taigi, Florida atnešė man daug naujų pažinčių, o naujos pažintys praturtino gyvenimą. Ošiančios Miami pajūrio palmės ir Atlanto bangos pritardavo jubiliatu Antano Dičmono pasakojimams apie savo jaunystę ir pergyvenimus mieloje ir brangioje tėvynėje — Lietuvoje.

Ugiausių ir sveikiausių metų tau, mielas ir brangus lietuvi, juokdary ir anekdotų pasakotojau, idealistui ir optimistui, brooklyniečiui Antanui!

STUDENTŲ TARPE

— Kaip einasi, Biliau? Girdėjau, kad atliekamu laiku dirbi valdžiai?

— O, ne, atsakė Bilas, "aš gyvenu iš plunksnos".

— Aa!, sušuko draugas. "Tai tu pasidarei rašytojas, novelistas, žurnalistas?"

— O, ne, prisipažino Bilas. "Aš tik reguliariai rašinėju savo tėvui laiškus, kad atsiųstų pinigų..."

Naujienu administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

CHICAGOS ŠVARIASIAUS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Dėl Miss Lithuania rinkimų

ALGIRDAS BUDRECKAS

Birželio mėn. 10 d. Jaunimo Namuose įvyko Chicagos Miss Lithuania rinkimai. Jaunimo Kongreso metu bus renkama viso pasaulio lietuvių išeivijos Miss Lithuania. Į Chicago iš viso pasaulio suvažiuos jaunimas į kongresą. Atvyksta taip pat ir visos išrinktos gražuolės, kurios atstovaus savo lietuviškoms kolonijoms.

Renkant Chicagos Miss Lithuania buvo numatyti kandidatai šie reikalavimai: grožis; lietuviškumas ir organizacinė veikla. Manau, kad vien tie reikalavimai yra per maži kontestantėms, nes jos, turėdamos tokius reikalavimus akivaizdžiai, prieš teisėjų komisiją tarpusavy nesivaržo ir tokiu būdu neįvykdydavo, kad yra "geriausias" iš geriausiųjų. Vien tik pasirodymas ir perėjimas per sceną bei paskaitymas pačios pasirašyto rašinėlio — nėra tinkamas kontestantėms išgaminavimas.

Reikalavimai: grožis suprantamas, bet labai subjektyvus dalykas; lietuviškumas ir organizacinė veikla, — na, tai čia joks reikalavimas, nes tie reikalavimai savaime turi būti reikalavimais prieš sudarant sąrašą iš kiekvienos kandidatės. Jei palikti reikalavimus: lietuviškumą, tai kaipgi nustatysi jo dydį ar svorį, o kas dėl organizacinės veiklos, tai, reikia manyti, kad beveik jos visos kokios nors organizacijai priklausyti ir savaime dalyvauja kurioj nors veikloje. Kiekviena organizacija yra savaip gera ir pavesti teisėjams yra tikrai nelengvas darbas ir šiuo atveju nebus išlaikytas objektyvumas sprendžiant ir įvertinant kontestantes, nes kiekvienas iš teisėjų mieliau rinks savo organizacijos atstovę — kandidatę.

Ruošiantis dabar viso pasaulio gražuolės rinkimams, būtų ne pro šalį šiek tiek pagalvoti, paruošti ir surežisuoti tikslesnę ir įdomesnę programą, kad ir pati publika nenuobodžiautų.

Prie anksčiau paminėtų reikalavimų būtų labai svarbu išaiškinti ir užakcentuoti kiekvienos kontestantės intelektą, patikrinti jos sugebėjimus — gabumus. Kaip tai atlikti, yra tam visokių būdų. Jei yra rinkimai ir jos scena su rampos šviesomis egzistuoja, tai tam reikalinga ir režisūra, o ne tik paties fakto pranešimas, — rinkimų rezultatų paskelbimas.

Pirmiausia turėtų būti pristatytos scenoje visos suvažiuosios gražuolės, kad iš jų būtų galima išrinkti viso pasaulio lietuvių išeivijos Miss Lithuania. Grojant muzikos garsams iš visų paroduojančių gražuolių — kontestančių teisėjų komisija galėtų parinkti, prileiskim, 5 kandidates, kurios būtų geriausios ir tinkamiausios Miss Lithuaniai titului. Tos parinktos kandidatės turėtų būti kiekviena programos vedėjo apklausi-nėjama (klausimus iš anksto turėtų paruošti teisėjų komisi-

ja). Tada teisėjų komisija galėtų stebėti ir nustatyti kiekvienos kontestantės greitą orientavimąsi, sugebėjimus ir išsilavinimo akiratį. Visi klausimai turėtų būti paruošti vienodo lygio ir paimiti ir surašyti iš gyvenimo praktikos. Bilietų turėtų būti paruošta tiek kiek yra kontestančių, kurios burtų keliu ištrauktų ir į klausimus atsakintų. Būtų dar įdomiau (jei laikas ir sąlygos leistų), kad jos galėtų savo gabumus kiekviena atskirai pareikšti: padainuoti, paskambinti, pavaidinti ir pan. Vėliau po išgaminavimo iš tų penkių kontestančių reikėtų palikti tik tris, suskirstant į trečią ir antrą vietą laimėjusias ir pasilikusi savaime lieka Miss Lithuania. Šaukiant trečios ir antros vietos laimėjusiomis turėtų būti įteiktos dovanėlės, o pačią Miss Lithuania būtų karūnuojama. Tuo būdu būtų suintriguojamos ne tik pačios kontestantės, bet ir pati publika. Toks rinkiminis kelias pasilikėtų pergyvenimu ir neišdildomu atsiminimu per visą gyvenimą kontestantėms, o kandidatės trečios ir antros vietos jaustųsi irgi stovinčios arti laimėjimo.

Tiek dėl pačios rinkiminės procedūros. Žinoma, galima ir kitokių variantų įnešti režisruojant. Dar viena užuomina, kaip pavadinti išrinktąją. Teko girdėti per rinkimus įvairiai vadinant: Miss Lithuania, Lietuvių karalaitė ir t. t.

Geros sėkmės renkant viso pasaulio lietuvių gražuolę — Miss Lithuania, o išrinktąjai daug laimės gyvenime ir ištermės atstovaujant mūsų trispalvę.

VAPSVOS NUGALEJO FLORIDIETĮ

Vienas Miami gyventojas Will Parks dalge piau-damas savo kiemo pakraščius perkirto vapsvų korį ir vapsvos jį už tai skaudžiai nubaudė, sugeldamos taip, kad jo rankos ir veidas išbuvo sutinę nuo šeštadienio iki pirmadienio. Pirmadienį jis nusipirko vabzdžiams naikinti nuodingos emulsijos ir atsinešęs prie vapsvų susilopyto korio pradėjo ant jo pilti skystimą, dainuodamas "Aš jums parodysiu!! Aš jus išnaikinsiu!!" Vapsvos, atrodė, to tik ir laukė. Visu spiečiu apspitusios tiek gyliais subadė 55 metų amžiaus Parksą, kad tas po pusės valandos buvo nebegyvas.

IR DAR NEGANA!

William C. Foster, Jungtinių Valstybių delegacijos vadas Ženevos nusiginklavimo konferencijoje pranešė, kad šiandien didžiosios valstybės jau turi tiek atominių bei branduolinių bombų, kad gali visoje žemėje užmušti kiekvieną vyrą, moterį ir vaiką po daug kartų, ir jei atominių ginklų gamyba plis, kaip plinta iki šiol, ateis laikas, kada bet kas galės bet ką iš pasaulio užpulti ir sunaikinti, užpultajam net negavus progos sužinoti, kas užpuolė...

JONAS VALAITIS

Lietuvių Enciklopedija baigta, ruošiamasi angliškajai

Pagal Lietuvių Enciklopedijos leidėją Juozą Kapočių, darbas baigtas. 35-kių tomų pasuktinysis jau spaudoj. Viso 2,170,000 eilučių! Kiekviena apgalvota, patikrinta. Iš jų grynai lituanistinės 828,608 eilutės. Tai 38,5% lituanistikai. Enciklopediją pagaminti kainavo 1 mil. 100 tūkstančių dolerių. Tik iš mirusių prenumeratorių šeimų 150 toliau enciklopedija nesidomėjo. Bet iškritusių 1,000 vietas papildė kiti. Iš 5,000 atspausių komplektų atsargai liko tik 100, ir tie greit nyksta, nes norinčių dar yra gana daug. Ir gaus tik greičiausiai užsisiakiusieji. Kada kita laida būtų įmanoma, apie tai sunku dar kalbėti. Kaip visi lietuvių spaudos gaminiai, ir enciklopedija turi nuostolių, net \$35,000. Kaip juos apmokėti? Sunkiausi buvo 1958 m. Tada daugiau išlaidų negu pajamų. Dabar išlaidos sumažėjo, o nuostoliams apmokėti kasdien įplaukia pajamų.

Leidėjas reiškia nepaprastai didelę padėką mūsų spaudai ir radijo programoms už didelę paramą. Spauda darbą geriausiai supranta ir įvertina.

Paklaustas kas toliau? Leidėjas atsako, kad ruošiasi lituanistinei enciklopedijai anglų kalba. Būsianti 6 tomų 360,000 eilučių, nuo 608 iki 640 puslapių, kietais viršeliais ir liuksusiniame popieriu, kaštuosianti \$90. Ko iš mūsų laukia. Laukia 2,000 pasižadėjimų prenumeruoti. Jau turi 1,000. Kai sulauks pagėdaujamo skaičiaus, tada 50% numatomų išlaidų jau bus iš ko apmokėti. Iš lietuviškosios bus naudojama apie 42% lituanistinės medžiagos, kita medžiaga bus visiškai nauja. Dar nei štabo nei redakcijos neturi. Įdėjo 1,500 valandų apskaičiavimui. Jei viskas gerai sektųsi, enciklopedija galėtų šviesą išvysti už 3 iki 6 metų.

Be lietuvių paramos, tikisi iš pasaulio esančių 40,000 bibliote-

kų daug prenumeratos. 12,000 pasaulio bibliotekų domisi tik moksliniais raštais. Reikia stebėtis, kad lietuvių kalba enciklopedijos net 150 pasaulio bibliotekų užsisakė, daugiausia į Europą, bet vieną į Tokio Japoniją!

Siems didiesiems darbams einant prie pabaigos, planuojant didelius darbus ateičiai ir buvo surengtas gražus pobūvis enciklopedijos darbų rėmėjų Valaičių restorane, Brooklyne. Kadangi enciklopedijos idėja gimė Brooklyne ir darbas nutartas apvainikuoti Brooklyne. Juo pasirūpino Enciklopedijos redaktorius prof. Antanas Bendorius. Pobūvio atidaryme kalbėjo 50-čiai dalyvių, papasakojo kaip sunkiai, po kasdieninio darbo, naktimis po apie 5 val. kasnakt per keliolika metų rinko medžiagą ir darbą redagavo. Ją ruošė lietuviai intelektualai, išsiblaškę po visą pasaulį, taip lygiai kaip ir kritikai, kurie tik ieškojo prie žodžio ar upės ilgumo prikišti. Visos kliūtys nugalėtos ir dabar lengvai atsikvepia. Pobūvio programai pakvietė inž. Novickį, taip pat enciklopedijai daug pasidaravusį. Pakviesta eilė veikėjų pakalbėti. Tarp jų paminėtini: Lietuvos Konsulas Simutis, prof. Kanauka, J. Šlepetytis, Vyt. Volertas. Maldą atkalbėjo kun. Tėvas Gidžiūnas.

Sėkmingo darbo! Anglų kalba lituanistinės enciklopedijos pasaulis laukia, lietuvių tautai ir Lietuvai tai bus nepaprasta dovana!

SKAITYK KASDIEN
NAUJIENAS
IR TERYK SKILTIS

Lietuviai taipgi perka ir parduoda ir progas sužino tikrai per
NAUJIENAS

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiams nariams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų sukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.
- SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudęs tik \$3.00 mokesčio metams.
- SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudęs mokeskis \$2.00 į metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 6 (214)

AR VERTA?

Antrojoje lietuvių sostinėje gyvenantiems artėjas Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas gal išsiskirs nuo dešimties kitų suvažiavimų tik savo dydžiu. Manifestacinis momentas ir nagrinėjamoji problematika nenustebins tų, kurie lietuviškąjį gyvenimą seka. Tad numatant, kad šis saskrydis, įskaitant kongresinį biudžetą ir dalyvių išlaidas, kainuos virš ketvirtčio milijono dolerių, būtų teisinga paklausti: ar verta?

Vienas iš rengėjų pasiūnėia Austrijon keletą tuzinų Vyties insignijų, lipinamų prie automobilių langų. Ateina laiškas, kuriame maždaug taip paaiškinama: "Mūsų kolonijoje dauguma senelių ir vaikų, turime du motociklus ir keletą dviračių".

Kiek mes žinom apie lietuvių veiklą Austrijoje ar Australijoje? Kongresas suteiks tą progą. Be pažinimo ir supratimo Pasaulio Lietuvių Bendruomenė liktų tik fikcija. Kiek vertas jos išsilikymas doleriais?

Jaunuolis Pietų Amerikos nepažymėtoji valstybėje pateko universitetan grynai per savo gabumus. Tėvai per penkiolika metų pagal krašto standartus verėsi gerai, bet cento studijoms neįstengė atidėti. Kolonijoje gyvena keliasdešimt lietuvių, kontaktas su pasauliu ribotas. Buvo galima beveik užtikrinti, kad

baigęs studijas jis įsitrauks į vietinę visuomenę ir lietuvių bus prarastas. Kongresas sudarė progą tas galimybes pakeisti. Gal jis grįš namo užsidedęs lietuviškumu. Kiek doleriais vertas lietuvių sugražinimas į aktyvią veiklą?

Sostinėje gyvenančiam sąvokos kaip akulturacija, policentrizmas nieko naujo. Tačiau, jos pastato lietuviškąją veiklą į perspektyvą. Jaunuoliui iš Venesuelos šios sąvokos gali atidaryti naują pasaulį. Kiek vertas idėjų pasikeitimas?

Organizacijose prityrę veikėjai veda simpoziumus prieškongresinėje stovykloje apie veiklos metodus. Giminaziją tik ką baigęs jaunuolis gauna patyrimą kaip organizuoti susirinkimus, vėjus ir t. t. Kiek verti įrankiai tokio jaunuolio energiškosiose rankose?

Į Australiją pasiūnčiama pora šimtų studijinių anketų. Ateina prašymas, kad būtų pasiūstas dar penki šimtai. Entuziazmas Kongresui pradeda prilygti tam, kuris buvo per krepšinininkų kelionę. Kiek vertas entuziazmas lietuviškoji veikla?

Ne kongresmanų pasisakymai įprasmis mūsų tremtį. Tautinio sąmoningumo išlaikymas lieka pagrindiniu tikslu. Jei Jaunimo Kongresas atsieks minėtus tikslus, išlaidos atneš gerus dividendus.

Algirdo Landsbergio "Meilės mokykla"*)

Su Algirdo Landsbergio dramaturgija Čikagos lietuviai, ypač dar jeigu jie yra aktyvūs Santaros-Šviesos nariai, susipažinti turėjo pakankamai progų:

1. sėkmingas, prieš kelis metus įvykęs jo pjesės "Vėjas gluosniuose" pastatymas;

2. kontraversijų sukėlusios dramos "Penki stulpai turkaus aikštėje" lietuviškoji ir angliškoji versija;

3. šiandien aptariamą komedijos "Meilės mokykla" pirmojo veiksmo veik išlaidas pastatymas pernykščiam Federacijos suvažiavime;

4. naujausia komedija "Barzda", autoriaus bent dalinai skaityta tam pačiam suvažiavime.

*) Santaros-Šviesos Čikagos skyriaus gegužės mėn. susirinkime, tiesiant pradėtą tradiciją, buvo pristatyta nauja knyga. A. Landsbergio "Meilės mokykla" pristatė A. T. Antanaitis.

Gal vienas kitas, bent rankraštyje, yra susipažinęs ir su vienu pirmųjų A. Landsbergio scenos veikalų — "Stiklinis kamuolys", nes juk ir šis veikalas prieš keliolika metų buvo manomas čia Čikagoje statyti ir jo rankraštis viešėjosi ne vieno, arčiau teatro prisilaikančio, rankose.

Šitoksai "peršamojo" autoriaus pažinimas iš jūsų pusės daro mano piršlišką uždavinį žymiai lengvesnį. Bėlika tik duoto trumpo laiko rėmuose keliais žodžiais paliesti patį kūrinį.

"Meilės mokykla" yra bene pirmoji Algirdo Landsbergio parašyta komedija. Lengva, gyva, žaisminga, su daugeliu paviršutinių elementų, tačiau kartais nevengianti ir aštresnės satyros. Satyriška yra ir vedamoji komedijos idėja: parodyti mažai aptašytą Balbieriškio berną, nesugriaunamai sau įsikalbėjusį mekompromisinę "amba-

sadorystės" misiją šiame krašte, visoje jo dvasinėje nuogybėje. Ta "dvasinė nuogybė" (nėsigilinant į tai, kiek tikslus šis terminas veikalo idėjos atžvilgiu) "Meilės mokykloje" tampa kūnu. Autorius, jau prieš pradėdamas komediją, išpėja skaitytąją, kad veiksmo vieta bus New Yorkas, "ne tiek iš stiklo ir plieno, kiek iš sapnų, kuriuos sapnavo jo šviesas pirmą sykį išvydusieji". Savo veikėjų, ypač herojaus Levo Bangžuvėno svajones, sapnus, norus, siekimus A. Landsbergis pristato esamajame laike, beįsikūnijančius ar jau įsikūnijusius.

Sapno ar svajonės sparnus sponuoja ir "Meilės mokyklos" tempas. Situacijos keičiasi kaleidoskopiškai. Veikėjai turtėja, gudrėja, biednėja ar paveikia aplinką sekundėmis. Vaizduotės reikalaujama ne tik iš režisoriaus ar aktorius, bet ir iš žiūrovo. Skaitytojas šia prasme bus laimingesnis: jo vaizduotė kursto išradinimo ir sąmojaus nestokojantys autoriaus komentarai bei įtarpos.

Besekdami "ambadorystės" bangų vis gilyn nešamą Levą Bangžuvėną nejučiomis pajusim, kad jo pasaulėžiūra nėra ir mums taip jau svetima; ne kartą turėsime prisipažinti jį kalbant ne vieno mūsų pačių žodžiais:

"... mes čia atvykom ne Amerikos pamatyti, bet pakeisti Ameriką" (pusl. 57).

"... Jie beveik nieko nežino apie nieką. Jei net nežino apie Ameriką". (pusl. 31).

"... Amerika, išties rankas! Tavo jaunikis ateina!" (pusl. 39).

"... Ir kai aš baigsiu tvarkyti Ameriką, tada pasaulio eilė!" (pusl. 84).

Tačiau "Meilės mokykla" nėra didaktinė satyra. Ar Landsbergis nėra įkyrus moralizuotojas. Ir savo veikėjų jis neskirsto į sūnus ir posūnius. Nors gal ne vieno veikėjo, tradicine prasme, negalėtume pavadinti teigiamu, tačiau kiekviename jų pro storus šaržo šarvus nesunku įžiūrėti ir šiltų žmoniškų bruožų.

"Meilės mokykla" yra papročių komedija ir, kaip tokio pobūdžio veikalams dera, pakankamai stipriai atremta į gyvenamąjį laiką, kartais nevengianti ir šviežių aktualijų.

Veikėjai, jų charakteriai, polinkiai, ydos lygia dalimi ir tautiniai ir universaliūs. Tą patį galima tarti ir apie jų kalbą. Dialogai yra dinamiški, gyvi, atspindintys veikėjo būdą, skati-

nantys veiksmą. Taigi ir veikėjai skiriasi ne vien pavardėmis, bet ir individualybėmis.

Algirdo Landsbergio "Meilės mokykla" yra moderniška komedija ne vien savo paviršutiniška forma, paveikta kaip kad autorius sako, Laterna magica, proceso jungiančio filmą ir gyvus aktorius. Autorius giliai pažįsta šiandienines teatro sroves ir be abejonės yra ir jų veikiamas. Tačiau jam anaipol negalima prikšti sekimo ar pamėgdžiojimo. Su "Meilės mokykla" A. Landsbergis dar kartą svariai papildė mūsų negausią originaliąją dramaturgiją.

Viršelyje dail. Algirdas Kurauskas vykusiai pagavo veikalo formos ir nuotikos esminius bruožus. Piešinys paprastas savo esme ir rafinuotas jos išraiškos niuansais.

KRONIKA

♦ Santaros - Šviesos Federacijos New Yorko skyriaus valdyba pasiskirstė pareigomis: pirmininkas — Saulius Šimoliūnas; sekretorius - išdininkas — Vytautas Česna; nariai — Jonas Kiznis, Alina Staknienė, Jonas Vilgalys.

♦ Čikagos skyriaus naują valdybą sudaro: pirmininkas — Julius Lintakas; kultūrinių reikalų vedėja — Lakštuonė Vėžienė; spaudos reikalų vedėja — Dalia Procutienė; sekretorė — Jurgita Zimavičiūtė; išdininkė — Lilija Mockūnienė.

Birželio pabaigoje Čikagos skyrius ruošia tradicinę išvyką prie ežero, saulės ir smėlio.

♦ Pasaulio Jaunimo Kongreso programoj dalyvauja sekantys Santaros - Šviesos Federacijos garbės nariai ir nariai: Kongreso atidaromąją paskaitą "Jaunimo reikšmė tautoje ir išvijoje" skaitys dr. Henrikas Nagys. Įvairiuose simpoziumuose dalyvauja: V. Adamkavičius, Kęstutis P. Žygas, R. Mieželis, dr. L. Sabaliūnas, dr. J. Šmulskštys, M. Drunga. Dr. V. Trumpa skaityto paskaitą "Bendruomenės išvijoje".

♦ Komp. Dariaus Lapinskio opera "Lokys" statoma liepos 1 d., dalyvaujant sol. S. Barui, Sol. A. Stempuzienei ir kt.

♦ Algimanto Mackaus Vardo Knygų Fondas, Pasaulio Jaunimo Kongreso proga, išleidžia A. Gustaičio eilėraščių rinkinį "Ir atskrido juodas varnas".

♦ Liepos 3 d. įvykstančioje III Dainų šventėje atliekamos muz. Juozo Žilevičiaus dainos "Laisvės!" Tekstas pritaikytas Algimanto Mackaus.

PAS MAJŲ AINIUS

RAMOJUS VAITYS

(Tęsinys)

Iš filmų susidarytas afrikaniskų džiunglių vaizdas nepasitvirtino žvelgiant į Pietinės Meksikos girias. Nebuvo čia ilgakamienių medžių, kurių karūnos sudarytų šviesai nepralaidų stogą, po kuriuo viskas skendi glūdumoje. Čia medžiai įvairiausių ūgių ir lapija taip užpildo visą erdvę tarp žemės ir viršūnių, kad nuo miško pradžios į gylį žmogaus akis vos ketletą metrų teprasiskverbia. Tankynės tuo tirštesnės, juo arčiau prie žemės, nes prie krūmų velėtinio dar ir žolės prisideda. Ir kokios žolės! Vienos jų — kaip lietuviškos viksvos, tik aukščio gal iki pažastų, o kitos — tarsi peraugę rubarbarai, su širdies formos lapais bent metro skersmens. Ir ta žolija — tai tarsi miško pionieriai, su misija žmogaus išibrovimą į džiungles vėl džiunglėms atkariauti: žolės yra tirštai apguliosios gelžkelio pylimą, jau įsikabinusios į nederlingą pylimo skaldą, net bando tarp bėgių įsikurti.

Bendrai paėmus, džiunglės yra neaukštos; tik karts nuo karto pasirodo tokie medžiai, kurių vainikai gerokai virš miško lygio iškelti. Tie milžinai su pilkais, lygiais kamienais tikrai aukštesni atrodo negu betkoks medis, matytas Europoj ar Š. Amerikoj apie Čikagą. Vietomis yra ir palmių, bet jos visai žemos ir anga ten, kur ne taip tanku.

Protarpiais nušvinta belapiai medeliai su dideliais geltonais žiedais, kokių šiaurietis žmogus visai nesitiki. Įvairūs vijokliailianos čia yra apvynioję bemaž kiekvieno medžio liemenį bei storesnes šakas. Orchidėjos, tos šiaurinių kraštų didžiausios prabangos gėlės, čia yra visai už nieką, jų visur pilna, jos klesti ir bujoja be daržininko priežiūros. Tai parazitinis augalas, įsitašęs ant kokios storesnės medžio šakos, į viršų išleidęs lapų sauja ir porą žiedų, gi į apačią — taip vadinamas "orinės šaknis", kurios tarsi kokia pažalavusi barzda nukarusios žemyn per pėdą ar daugiau.

Vaidą pajvairina prorėtmės — pievos su padrikai augančiomis trumpastiebėmis palmėmis; čia vėl pylimas kerta miško raištą, kur iš tamsiai rudos spalvos vandens kyšo pūvą medžių kamienai ir šakos. Protarpiais pasimato išdeginto miško barai, kuriuose nepažeisti stypos medžiai - aukštuoliai su rievėmis, išraižytomis jų šviesiai pilkoj žievėj. Mūsų nauji pažįstamieji aiškina, kad tai "chiclé" medžiai, ir tos rievės esančios išpjautos sunkos surinkimo tikslams. O iš sunkos, baltos it pienas, gaminama kramtomoji guma.

Betkokie žmogaus gyvenimo ženklai čia stebėtinai reti. Stotys išmėtytos viena nuo kitos maždaug dviejų valandų važiavimo atstumu. Įkaimelių ar viensėdžių ir neką tesimato.

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 25, 1966

Pulkininkas aiškina, jog šis gelžkelis tyčia buvo praveistas per tokias tuščias, negyvenamas vietas, kad palengvintų džiunglių kolonizavimą. Kol kas kolonizavimo žymių kaip ir nėra, neskaitant gelžkelio stoties pastatų, prisišliejusių prie primityvaus didesnio kaimo, kuriame vienintelis kitas mūrinis pastatas yra bažnyčia. Kaimų trobelės čia, kaip ir kitur žemumų tropinėj zonoj, yra primityviausiu būdu pastatytos: į žemę tankiai vienas prie kito sukalti basliai sudaro sienas, ir pora angų, perdengtų skudurais — tai langai ir durys; ant viso to viršaus — palmių lapų stogas. Kiek teko matyti, valgio virimas atliekamas lauke, atviroje ugnivietėje. Ir tačiau tokie namukai yra aprūpinti elektra. Nakties metu per atviras duris matosi nuoga lemputė, prie kurios silpnos šviesos galima įžiūrėti šį tą iš vidaus apstatymo: iš lentų ir šakalių suremtas vargingas stalas, gamakai lovų vietoje, keletas šventųjų paveikslų ant sienos, ir gausybė vaikų.

Traukinio atvykimas į tas džiunglių stoteles — svarbus reiškinys apylinkės gyventojų gyvenime. Skaitlingu būriu jie apgula traukinį. Paniūrę kavinės spalvos veidai, tiesūs juodi plaukai, aukšti skruostikauliai ir rudos, mongoliško iškirpimo akys — tai bendri broožai čionykščių indėnų. Vyrai beveik be išimties su mažais ūsiukais, baltais drabužiais, plačiabrylėmis skrybėlėmis, dažniausiai baltai, arba jeigu su apavu, tai tokiais įdomiais sandalais, kurių padai išpjauti iš senos automobilio padangos, ir vietoj šikšnelių — virvės. Moterys, kaip kaimietės visame pasaulyje, ilgais iki kulnų sijonais, per pečius persimetusios ilgus šalikus, kuriuos jos panaudoja kūdikiams įsijausti ir nešioti su savim taip, kad abi rankos būtų laisvos darbams.

Baltųjų šiuose kaimuose nėra, čia visi gyventojai — grynai indėnai. Taip pat indėnai yra ir tie vieniši raiteliai, kurie ant pylimo šlaitų stebi pravažiuojantį traukinį. Ir ką jie čia veikia? Ar patruliuoja išilgai gelžkelio, ar medžioklėn joja? Iš balno makšties kyšo šautuvo buožė, per pečius perverstas šovinių diržas, prie šono makštyje milžiniškas peilis — mačetė, kurį čionykščiai naudoja takui džiunglėse prasiskinti. Atrodo visiškai kaip stereotipiniai banditai iš hollywoodinių filmų apie laukinius vakarus.

Banditai ar ne, bet toks apsiginklavimas yra būtinas pavieniam žmogui džiunglių takais keliaujant. Nors ir kaip akyčiai bežiūrėtum, dienos metu džiunglės iš traukinio atrodo be jokios kitos gyvybės kaip paukščiai ir drugiai. Bet tai apgaulingas, paviršutiniškas vaizdas — tik pabandyk be ginklo ir be patyrimo išėiti "žaliojon girelėn pavaikščioti", tuoj sutiksi visų eibę nedraugingų sutvėri-

Meilės mokyklai apginti!

Negraudulingas prieštaravimas

Naujienu 185 numeryje, kultūrinių tikslų priede, tilpo kiek siauraziūriška aimana: Ar eiti į Meilės mokyklą? Autorystė pridengta Betkas slapyvardžiu. Neatsakingas rašytojo Algirdo Landsbergio iš pasalų užpuolimas! Panaudojant netikslius su "Meilės mokykla" supažindinimo būdus ir grauduliu palydimus neva įrodomus pagrindus.

"Meilės mokykla", autoriaus pristatoma kaip trijų veiksmų komedija, nėra tikroviškos būties nuotrauka. Tai stiprios satyros ir pasakos mišinys. Mūsiškėje dramaturgijoje ar ne patstetriškiausias kūrinys? Užslėp-

tos idėjos (laimi idealizmas ir jaunatvės ateitim tikėjimas!), sceninio žaismo rutuliuojimais komedija išsiskiria ir šaukiasi šiltesnio dėmesio.

Filmo bei televizijos mechanizuojami, gabaliukais skeliami, ūmai besikeičią veiksmo pavidalai negalėjo neatsiliepti į vadinamą gyvąjį teatrą. Šia linkme nukreiptas ir Algirdo Landsbergio bandymas: veikalo kompozicijos sudaryme, akcijos suprasdinimo, schematizavimo, mūsų dramaturgijoje dar nenaudotais veiksmo būdais. Ieškanf staigesnio bei naujoviškesnio, mechanizacijos paveiktai žiūteatriškiausias kūrinys? Užslėp-

(Nukelta į 6 psl.)

mų, kaip jaguaras ar smauglys, arba kelioliką rūšių mažesnių bet nuodingų gyvačių. Ginkluotam akydam medžiotojui dienos metu išlikimo galimybės yra geros, bet joks sveiko proto žmogus, nežiūrind kaip patyręs, naktį džiunglių taku leistis neišdrįsta. Meksikietis pulkininkas pasakojo, kad lakūnams, išlikusiems po lėktuvo sudužimo džiunglėse yra išanksto patariama laikytis prie lėktuvo griaučių, iki juos pasieks pagalba — pačiam eiti pagalbos ieškoti esanti tikra beprotybė ir dėl gyvačių pavojaus, ir dėl to, kad be mačetės daug kur žmogus per dieną nę kilometro per džiunglės neprasiskverbtų.

Sekantį rytą traukinys slinko aiškiai į šiaurę, artyn prie Meksikos įlankos. Gamta darėsi sausesnė, žalia spalva nyko, medžiai žemėjo. Pasimatė vis daugiau spygliuotų krūmų, galutinai pranyko aukštieji chiclé medžiai. Apie pietus pasiekėme pirmą tikrą miestą po Coatzacoalcos apleidimo prieš maždaug parą — tai Campeche, vartai į Yucatan'o pusiasalį.

Sekančias keturias valandas, iki pat Meridos miesto, gamtovaizdis gerokai skyrėsi nuo vakar matytų džiunglėmis apsirėngusių kalvų. Yucatanas yra plokščia žemuma, bet keliais atžvilgiais labai skirtinga nuo įprastinių pajūrio lygumų. Visų pirma — tai nepaprastas dirvos akmenuotumas, dažnos balsvo kalkakmenio atodangos. Čia dirvožemis labai plonas, retai teprašoka metro storumą. O po šiuo vargingu žemės sluoksneliu rymo stori kalkakmenio klodai, pilni vandens išgraužtų požeminių urvų, kuriais teka požeminės upės. Dėl tos priežasties visame pusiasalyje, plotu lygiame trims Lietuvoms, nėra nė vienos

paviršiumi tekančios upės! Lietaus vanduo, prisisunkęs pro dirvožemį, susigeria į plyšėtą kalkakmenį, susitelkdamas požeminėse ertmėse. Tos ertmės ir yra vienintelis vandens šaltinis šiam pusiasaliui, ir vandens siurbimui iš jų čia yra pristatyta gausybė vėjo malūnelių.

Yucatan'e miškų nedaug, ir tie patys nelabai "miškiškai" išrodo — tai žemų, kerotų medžių ir spygliuotų krūmų kabagždynai su dažnomis prorėtmėmis, apdengtomis šurkščia, pageltusia žole. Į akis krenta vienas kultivuojamas augalas — agavų šeimos henequen. Nuoga nuravėtuose laukuose, tarp iš lauko akmenų sukrautų tvorų, cilėmis susodinti auga kupstai pilkai-žalsvos spalvos pastyrusių lapų. Lapai ilgi ir siauri, it durklai; iš jų ištrėkus sultis ir ištrupinus spalius, gaunamas pluoštas, iš kurio gaminami maišai ir virvės. Tas enekenas — tai vienintelis Yucatan'o ekonomijos ramstis, iš kurio auginimo ir apdirbimo dauguma žmonių čia pragyvena, nes šioj sausoj ir nederlingoj žemėj niekas kitas gerai nedera.

Pavakariui pasiekiamo gelžkelio galą Meridos mieste. Vos tik išlipus į peroną prisistatė nešikas; nieko neklausęs, sukrovė mūsų mantą ant vežimuko, ir tiesiai prie taksi. Sėdame vidun, o ten kokių septyniadesimties metų senutė, su "Spanish for the Tourist" knygelės pagalba bando išsiaiškinti su šoferiu, kuris niekaip neatpažįsta netiksliai išartu viešbučio vardo. Labai nudžiugo, išvydusi du "jankius"; išverčiu šoferiui jos destinaciją, ir pajudame. O šis, kaip pamišėlis, leidžia nežmonišką greičiu siauromis gatvaitėmis, nepaisydamas duobių ir gumbų.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

MEILĖS MOKYKLA...

(Atkelta iš 5-to psl.)

rovų psichikai poveikio. Tikint, kad lietuvių spektaklių publika dar nenustojo noro ir galėjimo teatrinį žaisimą ar neįprastą išraišką atveikti.

Komedija "Meilės mokykla" gimė iš kiek anksčiau to paties autoriaus anglų kalba sukurto veikalo "The School for Love", kuris literatūrinio požiūriu yra gal net stipresnis už lietuviškąjį pakaitalą. Savoju, nuo dramaturginės pažangos kiek atsilikusi auditorija, aišku, apribavo drąsesniam imlumui skiriamas tendencijas. Veikale atsirado neva lokalinės užuominos, Keli Amerikoje gimę personažai — lietuviai. Centriniai vaidmenys įgavo mums artimesnių bruožų ar atatinamo nuspalvinimo.

Betgi "Meilės mokykla" yra fantastinis (dideliais ir menkais dalykais) žaismas. Asociacija su realybe, įjungimas į mūsų kasdienį ar vakarykštį gyvenimą kaitaliojasi su veiksmingais sąnavimais, su drąsiausiomis negalimybėmis, su pasakiškų netikėtumų žerėjimu.

Komedija "Meilės mokykla" pajaukia ir mums, būdingas žmogiškas silpnas: gobšumui polinkius, neįmanomas didybės troškimas, pavydo ir kerštavimo iškviečiamas aistras, prisi-taikymo saldumą, svetimomis idėjomis perstaičių susižavė-jimą.

Tegu apie veikalo pobūdį, jo privalumus arba silpnumus prataria nusimaną vertintojai. Šio rašinio paskata ir tikslas: paneigti pramanytus teigimus ir paprieštarauti (po slapyvardžiu Betkas palindusiam) lietuviško skaitumo gynėjui ir valio patriotikos mūsiškėje dramaturgi-joje garbintojui.

Pirmas dalykas: ant vertelgos Bangžuvėno įstaigos autorius nesiūlo kabinti jokio "moteriš-ko paveiklo". Tik, kutendamas silpnai linkusių prigintį, tar-nas tos išsvajotos būtybės vaiz-dą laiks nuo laiko įneša. (Pa-našią iškraipymų Betkas nesi-gaili).

Visos neva erotinės scenos, kuriomis skaištybei linkęs Bet-kas bodisi, nėra papiktinančios ir turi labai nekaltus stumek-lius. Jaunimo nuo tariamo pavojaus gelbėtojas tegu tik, kad ir akiniuotom akim, apsidairo aplinkui: gal pastebės, jog vi-sos, jo manymu, pavojingos pa-dėtys jaunimui (ir kiekvienam žiūrovui) teatrody vien juo-kingos.

Čia tenka dar ir kai ką kitką priminti: niekas ir niekur tau-tinių emblemų scenoje, kaip de-klaracijos dalį ar panašiai, ne-demonstruoja! Be veiksmui būtino naudojimo, panašų sim-bolį kabinėti nepartartina.

Ir ten, kur autorius graudena-si dėl vyresniosios kartos jaunimo vyzdžiuose pažeminimo, tur būt, taip pat prašaua pro šalį. Nes tik jis pats savo rašiniu su-augusią generaciją prieš jau-nuomenę kompromituoja.

Ir ten, kur apmaudu apimto Betko "plunksna sustojo parau-donavusi", dėl to baisaus nepa-dorumo jaudintis, atrodo, irgi nebuvo reikalo. Kuo gi savo ko-medijose dažnai pasiremdavo Aristofanas, Plautus, Lope de Vega, Moliere ir šimtai kitų ne-mirtingo vardo dramaturgų? Ar jų veikaluose nefiguruoja erotika ir (moralistų Betką taip sujaudinusi) ... lova? Ir ką bendro turi, pagaliau, per-šamas liaudies dainų švelnumas ar kuklumas su scenos veikalu?

Pareikštu laikraštyje nepasi-tenkinimu sutikti "Meilės mo-kyklos" knygoje pasirodymą, aišku, yra privatus dalykas. Ir viešai paneigti, jog lietuvių tar-pe niekad neįgiamų ar nemalonių charakterių nėra buvę (anot Vaižganto, — padlecy!) — irgi galima. Kas gi kilnius ryžtus sudraus! Betgi Algirdo Lands-bergio į dar skurdoką, palygi-nus, mūsų dramaturgiją nau-jas prasiveržimas gal galėjo būti ir kitišku būdu sutik-tas?

Užbaigai tik tiek: A. Lands-bergis jau išėvijoje pradėjęs sėkmingai reikštis rašytojas. Kurio angliškai rašytas veika-las (pakartotas ir gimtąja kal-ba) buvo susilaukęs amerikinė-se scenose pastatymų. Jo kūry-bą lydi analizės ir profesinė kri-tika. Žymiai gilesnės, negu Bet-ko aštrus klausimas: "Ar eiti į Meilės mokyklą?" Jei nenori, neeiki — niekas gi varu nevar! Gali, jei patinka, net susierzini: lamstos asmeninis reikalas. Bet kodėl viešai tą priešiską nusitei-kimą skelbti? Ir bandyti juo ir kitus užkrėsti? Kur čia kudlotas šunelis pakastas?

Daug kas perdėto, pajaukos verto atsispindi toje "Meilės mokykloje". Tai gali atsišviesti ir piktybės liūdesys. Lyg savuo-sius bruožus satyros veidrody būtumėm pamatę.

S. Aukštaitis

Jeigu nori sužinoti naujau-sias ir tikriausias žinias, kas de-dasi pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje — skaityk dienraštį "Naujienas".

MANO ATSIMINIMAI

I. GUTAUSKAS, Anglija

(Tęsinys)

Reakeijai laimint prasidėjo kratos ir areštai. Vieną gražią dieną įsibrauna į mūsų bendra-butį pristovas su 3 gorodovs-kais (miesto policija). Pradėjo vartyti lovas ir paprašė atida-ryti čemodanus. Viename kam-bary gyvenę komercijos mo-kyklos mokiniai Taujenis ir Rymeikis, turėję brauningą, su-spėjo dar užmest ant viršaus aukšto koklinio pečiaus. Poli-cininkas užsilipęs ant kėdės no-rėjo pasiekti pečiaus viršų, bet nepasiekęs numojo ranka, taip ir liko nesurastas brauningas. Šiaip nieko bendrabuty drausti-na nerasta. Nežiūrint į tai, vis-tik buvo areštuotas IV klasės mokyns Jeronimas Butkus, matyt, šnipų įskūstas. Kiek il-gai sėdėjo kalėjime — nežinau, nes aš po to neužilgo apleidau Liepoją. Nepriklausomoje Lie-tuvoje jis buvo artilerijos kari-ninkas, dar prieš II karą miręs.

1905-6 mokslo metais su savo globėju R. Rasiku persikėliau iš Pacevičaitės bendrabučio į pri-vatų kambariuką pastogėje (ad-reso nebepamenu). Kiek paga-venus, pradėjo lankytis vyres-niųjų klasių gimnazistai. Atsi-rado ir šapirografas atsišauki-mams spausdinti, baltas popie-ris. Vienu žodžiu, kambariu-kas pavirto į slaptą spaustuvelę. Tekstus atsišaukimams atneš-davo iš kitur. Kiek prisimenu, buvo atspausdinti šie atsišauki-mai: "Švęskime pirmąją gegu-žės", "Šalin karas" ir kiti. Atsi-šaukimai buvo paskleisti Liepo-jaus mieste. Visi čia suminėti atsišaukimai buvo politinio tu-rinio.

Sausio mėn. 13 dieną 1905 m. prasidėjo visuotiniai streikai Liepojuje. Sustreikavus vi-siems fabrikams, streikuojan-čių minios patvindino gatves. Minioje buvo matyti ir gimna-zijų mokinių būreliai. Visur vyravo politinio turinio kalbos. Liepojaus karo uoste, kur buvo ruošiami karo laivai Roždest-venskio eskadrai, demonstrantus pasitiko laivyno įgulos atstovai ir pareiškė jiems savo solida-

rumą. Paskutinė Liepojuje de-monstracija sausio mėn. 16 d. pasibaigė suėmimais, keliolika demonstrantų buvo dragūnų su-žeista.

Įvykiai Rusijoje aidu atsiliep-dami ir Lietuvoje, įsakmiai ro-dė, kad gyvename didelių pasi-keitimų laikotarpi ir kad reikia pasiruošti kovai už seniai puose-lėtus siekimus. Vasario mėn. prasidėjo viešieji mitingai Lie-tuvoje. Vasaros pradžioje žmo-nių vadinami "pamokslai". Pra-kalboms buvo naudojama kiek-viena žmonių susibūrimo pro-ga: vestuvės, krikštynos, vals-čiaus ir kaimo sueigos, atlaidai ir net šventadieniai. Per pa-mokslus ir demonstracijas vi-suomet būdavo iškeliama raudo-na vėliava su "aukso" raidėmis įrašytas šūkiams "Šalin caro valdžia" ir "Tegyvuoja laisva, nepriklausoma Lietuva". Kai kur propagandai buvo panaudo-jamos net bažnyčios, pavyz-džiui, Skiemonyse per Trijų karalių atlaidus nuo visų išei-nant žmonėms iš bažnyčios bu-vo paberti atsišaukimai.

Mitingams buvo panaudojami taipogi kaimų klotiniai. Penk-tais metais per šv. Antano atlai-dus buvo organizuotas Klevėnų kaime, Augulio klotime didelis mitingas su prakalbomis. Mi-tingas neapsiėjo ir be incidento. Pasibaigus susirinkimui buvo gerojai priluptas Juškonių II (rusų poselečių kaimo) arklia-vagis rusas Griška. Reakeijai laimėjus, jis įskundė policijai keletą ūkininkų. Labai sėkmin-gai vykdavo susirinkimai Rubi-kių ežero saloje. Artimiausia policija buvo Anykščiuose — 10 km., taigi buvo saugu. Pats ežeras priklausė Anykščių po-pui, sala ūkininkui Petroniui, Paezerių k. Apylinkės rusai la-bai nemėgdavo, nors tą patys darydavo, kai ūkininkai pasi-žūklaudavo savo reikalams.

1906 m. rugpiūčio mėn. vieng gražią dieną Anykščių uredni-kas su keleta stražninkų, prisi-rinkęs iš Rubikių ežero apylin-kės apie porą desėtkų gaspado-

(Nukelta į 7 psl.)

Hue budistai vienuoliai ir vienuolės, Vietnamo kariuomenei įsakius, neša Budos stovylas į vienuolyną. Vienuoliai buvo išnešę stovylas į gatvę, kad sutrukdytų kariuomenės judėjimą, bet kai Vietnamo marinai sunkvežimiais buvo pasiruošę jas sutriuškinti ir pasidaryti laisva kelią, tai vienuoliai ir vienuolės, verkdami ir protestuodami, viską susinešė į maldyklas.

MANO ATSIMINIMAI

(Atkelta iš 6-to psl.)

rių, atsivarė į Juškonų I kaimą ir kadangi jau buvo vėlu, pernakvojė sekančią dieną buvo pėsti išvaryti į Ukmergę apie 40 km. Minėti ūkininkai burliokų buvo įskūsti už žūklavimą Rubikių ežere ir už dalyvavimą mitinguose. Palaikius keletą dienų Ukmergės kalėjime, dauguma buvo išleista, ilgiausiai iki kelių mėnesių teko išbūti kalėjime Antanui Rasikui, Klevenų kaimo, broliui Rapolo Rasiko. Rapolas taip pat buvo policijos ieškomas. Jam teko V klasę Liepojaus gimnazijoje apiešti, juo labiau, kad ir iš namų nebegavo lėšų mokytis.

Kelius metus pusiau viešai pagyvenęs, įsigijo liaudies mokytojo teises ir mokytojavu Raguvoje. Šiek tiek susitaukę pinigų, nuvyko į Krokuvos universitetą ekonomijos studijuoti. Bet ten išbuvęs apie metus, prieš pat Pirmąjį karą sugrįžo į Lietuvą. Pateko kariuomenėn. Tarnavo įvairių pulkų raštinėse, fronto išvengė. Į komunistinį gyvenimą jis įsitraukė kartu su bolševikiniu perversmu. Tarnavo raudonojoje armijoje. 1919 metais raudonajai armijai įsibrovus į Lietuvos dalį, R. Rasikas trumpą laiką buvo Anykščių rajono karo komendantu. Vėliau buvo Vilniaus miesto karo komendantas.

Anuomet Maskvoje veikė Vakarų tautų mažumų universiteto sektoriai. Ten buvo dėstoma tų tautų šalių ūkis, ekonominė geografija ir kita, kas lietuvių kraštų praeitį ir bendrą jų praeitį. Toks universiteto sektorius buvo skirtas ir lietuviams, sugabantiems pamokas klausyti, jas suprasti ir užsirašyti. Tai buvo ne kas kita, kaip aukštesnieji komunistų propagandistams kursai. Lietuviškojo sektoriaus dėstytojais buvo Z. Aleksa, V. Kapsukas, R. Rasikas, Jonas Šepetys ir kiti.

Rasikui buvo pavesta dėstyti Lietuvos ekonominę geografiją. Lietuvos statistikos žiniomis ir kitais šaltiniais pasiremdamas, jis parašė 112 puslapių Lietuvos ekonomijos geografijos vadovėlį.

R. Rasikas įrodinėjo, kad Nepriklausomybės metais Lietuvos ūkis žengė pirmyn ir toli prašoko savo ūkine pažanga prieškarinius rusų karinės okupacijos metus. Nors Rasikas neigiamai žiūrėjo į ateities Lietuvos galimą valstybinį gyvenimą, ir rodos, tas vadovėlis nenusidėjo leninizmo teorijoms, bet vėliau pačių lietuvių komunistų vadovėlis buvo pultas ir pavadintas "dešiniojo nukrypimo" knyga. 1930 m. "Komunisto" Nr. 6 buvo įdėta platoka tos knygos kritika.

"Naujienų" Nr. 143 iš 18. VI. 57 m. straipsnyje "Dar dėl nebuvėlio 1919-20 m. bado Lietuvoje", parašyta: "Netrukus po 1930 m. "Komuniste" Nr. 6 pasirodžiusios Rasiko Lietuvos ekonominės geografijos kritikos jis pats dingo "be žinios" ir iki šiol komunistų spauda jo vardo ne-

mini. Jis nereabilituotas, nors savo raštais į komunistų spaudą įnešė vertingesnį indėlį negu amžinai besiblaškas ir nežinas kur jis esąs, V. Kapsukas".

Turiu pasakyti, kad 1935 metais birželio mėn. su "Inturisto" suruošta ekskursija į Maskvą, buvau pas Rasiką užėjęs pasisvečiuoti — Petroverigsky pereulok Nr. 10. Savaitės būvyje buvau kelis kartus užėjęs. Gavau iš jo dovanų — "Lietuvos ekonominė geografija", ir dar vieną storoką technikos knygą. Taigi, iki 1935 m. birželio mėnesio dar buvo gyvas. Gal tik vėliau dingo "be žinios". Dėl to nesiginčysim. Turiu pastebėti, kad pasimatymo metu su komunistine propaganda nesibrovė, — laikėsi korektiškai. Tai buvo paskutinis su pusbroliu Rapolu Rasiku pasimatymas.

Išsiskyrėme Liepojaus gimnazijoje, kai aš buvau III klasėje, o jis — V klasėje. Nuo to laiko žengėme į gyvenimą kiekvienas savais keliais.

1908 metais iš Liepojaus persikėliau į Ukmergės privatinės gimnazijos IV klasę, nuo tėviškės Utenos — Ukmergės plentų tik 40 km. Kiekvieną kartą tėvelis Velykų, Kalėdų ir vasaros atostogoms atvažiuodavo pasiimti į namus, ir po švenčių ir atostogų vėl atveždavo į Ukmergę. Apsigyvenau pas med. felčerį Dobkevičių. Tai buvo sulenkėjusi šeima. Tą patį reikia pasakyti ir apie visus miesto gyventojus, — visur buvo girdėti lenkiškai kalbant. Lietuviška Ukmergė pasidarydavo tik turgaus dieną ir atlaidų dienomis, kai suvažiuodavo kaimiečiai į miestą. Gimnazija buvo įsteigta miesto pramoninkų žydų ir lenkų dvarininkų iniciatyva 1907 metais. Atidaryta tik 3 klases, kiekvienais metais pridedant po vieną klasę. 1908 metais buvau priimtas į IV klasę. Mokinių daugumą sudarė žydų pirklių vaikai ir lenkų dvarininkų vaikai. Lietuviai IV klasėje buvome tik keli: Pranas Rakas, baigęs IV klases išemigravęs į Ameriką, ten turėjo nuosavą vaistinę. Glemža nebaigė gimnazijos, žuvo pirmajam pasauliniam kare. Kazys Gudelis, persikėlęs į šiaulių gimnaziją. Baigė mediciną. Janulionis — nepriklausomoje Lietuvoje gimnazijos mokytojas; Rozmanas — nebr. Lietuvoje buvo Raseinių apskrities viršininkas, rusų išvežtas į Sibirą. Rondonanskis — likimas nežinomas. Lietuvių mokytojų gimnazijoje nebuvo. Gimnazijos direktorium buvo haltgudis — Liesiuk. Valdiškųjų gimnazijų teises mokiniai įgydavo išlaikę egzaminus prieš tam tikros švietimo komisijos ir tai tik IV, VI ir VII klasėse. Tuo laiku Ukmergėje nebuvo jokių lietuviškų visuomeninių bei kultūrinių organizacijų. Lenkai turėjo savo žemės ūkio draugiją. Buvo gydytojai: Mackevičius, Dobkevičius ir Labutis — visi sulenkėje. Viena vaistinė — Šulevičiaus, lenko; kita žydo Šelkano. 1912 metais Ukmergėje apsigyveno ir turėjo laisvą praktiką dr. Alseika su savo žmona, akių gydytoja Alseikine — Janulaityte.

1909 metais baigęs IV klases, apleidau Ukmergės gimnaziją ir mokiausi tai namie, tai Vilniuje. 191 metais vėl išlaikiau egzaminus į Ukmergės gimnazijos VI klasę, kurią išbuvęs ten vienus metus, vėl apleidau. 1914 metais gegužės mėnesį išlaikiau į VII klasę valstybinės gimnazijos Skviro miestely, Kijevo gub.

1914 metų vasaros atostogas praleidau tėviškėje.

1914 m. vasarą prasidėjo pirmasis pasaulinis karas. Bet kai 1914 m. rugpiūčio mėn. Vokietija paskelbė karą ir tuo pačiu metu Rusija atsakė visuotine mobilizacija, kai po to karą vokiečiams paskelbė Prancūzija ir Anglija, — buvo aišku, kad prasidėjo pasaulinis karas tarp vidurio Europos valstybių ir tarp vadinamos Antantės (Anglijos, Prancūzijos ir Rusijos). Prasidėjęs karas beveik iš karto įtraukė į kruvinai įvykius visą pasaulį. Nuosaliai nepasiliko ir Lietuva. Jau 1914 m. vasarą Lietuvoje karui mobilizuoti vyrų ir įterpti į Lietuvoje stovėjusius rusų pulkus, Rennenkampfo vedami jau žygiavo užimti Prūsų. Po to vienas po kito sekė rusų pralaimėjimai ties Mozūrų ežerais, Kauno tvirtovės pasidavimas rugpiūčio mėn., pralaimėtas mūšis ties Gardinu. 1915 m. rugsėjo pradžioje vokiečiai jau priartėjo prie Vilniaus. Vadovybės įsakymu rusų pulkai traukėsi į rytus, užleisdami visą Lietuvą vokiečiams. Caro valdžios buvo įsakymu, kad lietuviai taip pat trauktųsi į rytus ir, palikdami savo kraštą, sudegintų laukuose javus, išsivartų galvijus, išsivežtų mantą. Į Rusiją turėjo būti evakuotos vyriausybės įstaigos, mokyklos, pramonės įmonių įrenginiai.

Išgyvenęs Skviroje iki Kalėdų atostogų pabaigos iki sausio mėn. 7 d. 1914 m. persikėliau į neseniai įsteigtą Telsių valdinės gimnazijos VII klasę, kurioje jau radau keletą lietuvių mokinių: sėdėjau vienam suole su

Šimkevičium. Jis pasiliko per karą Vilniuje, buvo artimas bendradarbis J. Paknio, nepriklausomoje Lietuvoje — Lietuvos Banko valdytojas; jo buvo parašas ant lietuviškų pinigų "Litas". Šimkevičius mirė baigintis karui nuo šiltinės. Narutavičius, sūnus žinomo visuomenininko Narutavičiaus; Čerkeliūnas Petras, Bičiūnas, Jagučanskas, Žemesnėse klasėse buvo daugiau lietuvių. Buvo lietuvių mokytojai: Br. Untubis, (dėstė lotynų kalbą); Čerkeliūnas — dėstė fiziką.

Apsigyvenau viename kambary su poetu Butkų Juze. Jis buvo VI klasėje.

(Bus daugiau)

SKAITYK PATS IR PARAGINK

KITUS SKAITYTI

NAUJIENAS

"Daddy, you forgot..."

every litter bit hurts!"

Susan Spotless says:

KEEP AMERICA BEAUTIFUL

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, **ATSIMINIMAI IR MINTYS II t.**, 336 psl. \$5.00
2. Juozas Liūdžius, **RAŠTAI**, 246 pusl. \$3.00
3. M. Zoščenko, **SATYRINĖS NOVELĖS**, 199 pusl. \$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, **MAŽOJI LIETUVA**, 327 pusl. \$3.00
5. K. B. Kraučionas, **SIAURUOJU TAKELIU**, 178 pusl. \$2.00
6. Dr. V. Sruogienė, **LIETUVOS ISTORIJA**, 947 pusl. \$10.00
7. Prof. V. Biržiška, **SENUJU LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA**, du tomai 207 ir 225 pusl. \$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, **ALEKSANDRYNAS**, 430 pusl. \$7.50
9. St. Kairys, **LIETUVA BUDO**, 416 pusl. \$5.00
10. Vl. Mingėla, **KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai**. \$6.00
11. Kipras Bielinis, **PENKTIEJI METAI**, 592 pusl. \$6.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, **DANTYS**, 158 pusl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais \$4.00
13. Juozas Švaistas, **PETRAS SIRVOKAS**, 228 pusl. \$2.00
14. Antanas Baranauskas, **THE FOREST OF ANYKŠČIAI**, N. Rastenio vertimas, 40 pusl. \$2.00
15. Mikas Petrauskas, **EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENE** \$5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, **PAJŪRIAIS, PAMARIAIS** \$5.00
17. Jurgis Savickas, **ŽEMĖ DEGA**. \$4.50
18. Kipras Bielinis, **TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA**. 310 pusl. \$2.50

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienų" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Turėsime naują muziejų

Chicagos vienintelis Art Institutas yra geras meno muziejus, turi geriausią meno mokyklą, bet negali prilygti nei Los Angeles, nei New Yorkui, nes nepatenkina nei menininkų, nei publikos. Dailininkai pradėjo keltis į New Yorką, kur dabar susidarė meno centras. Naujo muziejaus reikalas jau seniai iškeltas. Dabar yra sudaryta 25 asmenų patikėtinių taryba ir sutelkta kapitalo įkurti muziejų.

Vieta naujam muziejui parinkta ir namas įsigytas 237 E. Ontario St., kur yra susikongresavusios šios tokios meno galerijos. Anksčiau norėta perimti U. S. Court of appeals klasikinio stiliaus pastatą N. Shore Dr., kurį valdžia nugriau, bet būtų toli nuo miesto centro, tai atsisakyta. Naujasis pastatas Ontario gatvėje turės 18;124 ketv. pėdas, maždaug kaip Art Instituto Gunsaulus salė. Beto,

bus dar paskaifom salė, ofisam patalpos ir t. t.

Prie naujojo muziejaus steigimo prisidėjo ir žinomas Oak Parko meno kolekcionierius Joseph R. Shapiro.

Muziejus pavadintas The Museum of Contemporary Art. Jo programoje numatoma tęsti moderniojo meno liniją ir inspiuoti jaunos menininkus.

Naujasis muziejus numatomas atidaryti ateinančių metų pavasary, nes nupirktą pastatą teks remontuoti, pritaikyti jį skirtam tikslui.

Art Institutas turės naują direktorių

Nuo šio rudens savo pareigas pradės eiti naujasis Chicagos Meno Instituto direktorius Charles Cuninghame, 20 metų buvęs Hartford, Conn., Atheneum meno muziejaus direktorius.

Charles Cuninghame vadovaujant, Atheneum įsigijo daug naujų klasikinio ir moderniojo meno kūrinių.

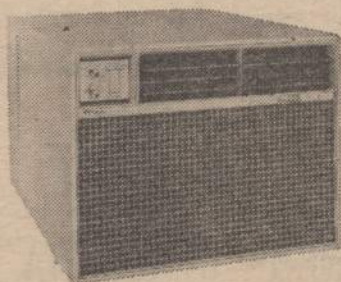
Minnesotos beisbolininkas Harmon Killebrew padėjo laimėti žaidimą prieš Kansas City Athletics klubo žaidėjus. Killebrew gerai muša sviedinį, o vėliau dar geriau bėga.

SKAITYKITE NAUJIENAS

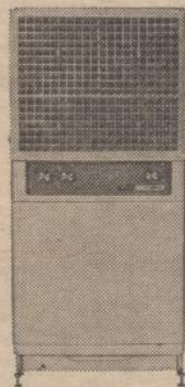
STOP SUFFERING...

GO *Airtemp*

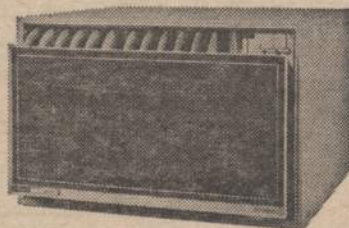
LARGE SELECTION OF AIRTEMP ROOM AIR CONDITIONERS AT TRAFFIC-STOPPING PRICES!

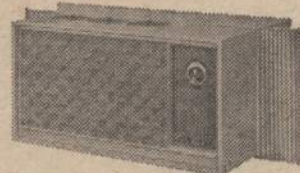
Titan: Can cool a small home, office or shop. 18,500 to 32,500 BTU's!

Casement: Installs without breaking or removing the window. Take it with you when you move! 5,800 and 7,500 BTU's.

Imperial: 10 luxurious models. Many unique features. 6,400 to 18,000 BTU's.

Tempette: Perfect for bedroom or nursery. Quiet and economical. 5,000, 6,000 and 7,500 BTU's.

★ **NO DOWN PAYMENT!**

★ **YEARS TO PAY!**

CLIMATE ENGINEERED BY

CHRYSLER CORPORATION

GLASER'S FURNITURE AND APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS